

**REPUBLIKA SRPSKA**

**NACRT**

**ZAKON  
O REFERENDUMU I GRAĐANSKOJ INICIJATIVI**

**Banja Luka, novembar 2023. godine**

## ZAKON O REFERENDUMU I GRAĐANSKOJ INICIJATIVI

### I OSNOVNE ODREDBE

#### Član 1.

Ovim zakonom uređuje se: raspisivanje i sprovođenje referendumu u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: republički referendum) i referendumu u gradu, odnosno opštini (u daljem tekstu: lokalni referendum), organi za sprovođenje referendumu, glasački spisak, glasačka mjesta, rad glasačkih odbora, način neposrednog izjašnjavanja građana na referendumu, utvrđivanje rezultata glasanja na glasačkom mjestu, zaštita prava građana u sprovođenju referendumu i način ostvarivanja građanske inicijative.

#### Član 2.

(1) Republički referendum može se raspisati radi prethodnog izjašnjavanja građana, u skladu sa Ustavom Republike Srpske (u daljem tekstu: Ustav).

(2) Lokalni referendum može se raspisati radi prethodnog izjašnjavanja građana o pitanjima iz nadležnosti grada, odnosno opštine, utvrđenih zakonom i statutom grada, odnosno opštine.

(3) Lokalni referendum sprovodi se na način i po postupku utvrđenim ovim zakonom i statutom grada, odnosno opštine.

#### Član 3.

Na način utvrđen ovim zakonom građani iniciraju promjenu Ustava, te iniciraju, odnosno predlažu donošenje zakona, drugih propisa i opštih akata iz nadležnosti Narodne skupštine Republike Srpske (u daljem tekstu: Narodna skupština), grada, odnosno opštine, raspisivanje referendumu o određenom pitanju i podnose druge prijedloge u skladu sa Ustavom, zakonom i statutom grada, odnosno opštine (u daljem tekstu: građanska inicijativa).

#### Član 4.

(1) Pravo izjašnjavanja na referendumu imaju građani koji u skladu sa Ustavom i zakonom imaju biračko pravo.

(2) Pravo učestvovanja u građanskoj inicijativi imaju građani koji u skladu sa ustavom i zakonom imaju biračko pravo.

## Član 5.

(1) Referendum i građanska inicijativa su oblici neposrednog i slobodnog izjašnjavanja građana.

(2) Niko ne može pozvati građanina na odgovornost zbog izjašnjavanja na referendumu, odnosno zbog učestvovanja u građanskoj inicijativi u skladu s ovim zakonom.

## Član 6.

(1) Građani koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu imaju pravo da glasaju lično u jedinici lokalne samouprave u kojoj imaju prebivalište u Republici Srpskoj.

(2) Građani, državljani Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu, a žive u inostranstvu, imaju pravo da glasaju lično u skladu sa stavom 1. ovog člana, odnosno na mjestima koje Republička izborna komisija Republike Srpske (u daljem tekstu: Republička komisija) odredi u inostranstvu.

(3) Republička komisija će pravilnikom urediti postupak glasanja u inostranstvu, a posebno postupak i rokove prijavljivanja za glasanje, imenovanje glasačkih odbora, utvrđivanje broja glasačkih mjesta i njihov raspored i postupak sprovođenja glasanja.

(4) Republička komisija će pravilnikom urediti postupak glasanja građana koji u skladu sa ovim zakonom ne mogu glasati na glasačkom mjestu zbog starosti, bolesti, invalidnosti, koji se nalaze u ustanovama za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija ili drugim ustanovama.

## Član 7.

(1) Na referendumu građani se izjašnjavaju o jednom ili više pitanja lično i tajno, na glasačkim listićima.

(2) U građanskoj inicijativi građani učestvuju potpisivanjem odgovarajućeg prijedloga.

## Član 8.

(1) Sredstva za sprovođenje republičkog referenduma obezbjeđuju se u budžetu Republike Srpske (u daljem tekstu: Republika), na posebnim budžetskim pozicijama Narodne skupštine.

(2) Sredstva za sprovođenje lokalnog referenduma obezbjeđuju se u budžetu grada, odnosno opštine.

(3) Na radnje, akte, podneske i ostale spise u vezi sa sprovođenjem referenduma i ostvarivanjem građanske inicijative ne plaćaju se takse.

## Član 9.

(1) Postupak sprovođenja referenduma je javan.

(2) Javnost postupka sprovođenja referenduma podrazumijeva pravo svakog građanina da pod jednakim uslovima, putem sredstava javnog informisanja ili na drugi odgovarajući način, bude blagovremeno i istinito informisan o svim fazama postupka.

(3) Kampanja za sprovođenje referendumu sprovodi se organizovanjem i održavanjem javnih skupova, štampanjem i dijeljenjem plakata, postera i drugih štampanih materijala, kao i posredstvom interneta i društvenih mreža.

(4) Kampanja putem sredstava javnog informisanja, odnosno medijska kampanja sprovodi se na način da mediji pravično, profesionalno i stručno prate aktivnosti na sprovođenju referendumu uz dosljedno poštivanje novinarskog kodeksa, demokratskih principa i pravila, a posebno načelo slobode izražavanja.

(5) Mediji prate aktivnosti prije sprovođenja referendumu poštujući principe uravnoteženosti, poštenja i nepristranosti.

(6) Kampanja putem sredstava javnog informisanja i javnih skupova povodom referendumu prestaje 24 časa prije dana održavanja referendumu.

(7) Republička komisija donosi uputstvo kojim uređuje pravila ponašanja sredstava javnog informisanja i zainteresovanih subjekata u kampanji za sprovođenje referendumu.

#### Član 10.

(1) Građani imaju pravo na zaštitu prava u postupku sprovođenja referendumu, kao i pravo da ukazuju na propuste i nedostatke u postupku ostvarivanja građanske inicijative.

(2) Podaci o ličnosti prikupljeni u postupku sprovođenja referendumu i ostavriavanja građanske inicijative, ne mogu se koristiti u druge svrhe i uživaju zaštitu u skladu sa ovim zakonom i zakonom koji se uređuje zaštita ličnih podataka.

## **II RASPIŠIVANJE REFERENDUMA I ORGANI ZA SPROVOĐENJE REFERENDUMA**

#### Član 11.

(1) Narodna skupština odluku o raspisivanju republičkog referendumu donosi većinom glasova ukupnog broja narodnih poslanika.

(2) Prijedlog za raspisivanje republičkog referendumu mogu podnijeti predsjednik Republike, Vlada Republike Srpske, najmanje 30 narodnih poslanika ili najmanje 10.000 glasača.

(3) Skupština jedinice lokalne samouprave odluku o raspisivanju lokalnog referendumu donosi većinom glasova ukupnog broja odbornika.

(4) Prijedlog za raspisivanje lokalnog referendumu mogu podnijeti jedna trećina odbornika, gradonačelnik, odnosno načelnik opštine, najmanje 10% glasača upisanih u glasački spisak grada, odnosno opštine ili 3000 glasača ako je u glasački spisak grada, odnosno opštine upisano više od 30 000 glasača.

(5) Od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju referendumu iz st. 1. i 3. ovog člana do dana sprovođenja referendumu ne može proteći manje od 30 dana ni više od šest mjeseci.

#### Član 12.

(1) Odluka o raspisivanju referendumu sadrži naročito: naznačenje teritorije za koju se

referendum raspisuje, pitanje ili pitanja o kojima se građani izjašnjavaju i vrijeme sprovođenja referenduma.

(2) Odluka o raspisivanju referenduma objavljuje se na način na koji se objavljuju akti organa koji je raspisao referendum.

#### Član 13.

(1) Organi za sprovođenje referenduma su Republička komisija, gradska, odnosno opštinska izborna komisija i glasački odbor.

(2) Glasačke odbore obrazuje Republička komisija kada se sprovodi republički referendum, a gradska, odnosno opštinska izborna komisija kada se sprovodi lokalni referendum.

#### Član 14.

(1) Republička komisija će u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju republičkog referenduma, zaključiti sporazum sa nadležnim organima vlasti Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine o sprovođenju referenduma za građane Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo Republike Srpske.

(2) Ukoliko se, iz bilo kojeg razloga, ne zaključi sporazum iz stava 1. ovog člana, Republička komisija će za izjašnjavanje građana na republičkom referendumu, sa prebivalištem u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo Republike Srpske, odrediti glasačka mjesta na teritoriji Republike Srpske.

#### Član 15.

Republički organi i organizacije i organi jedinica lokalne samouprave dužni su da organima za sprovođenje referenduma dostavljaju podatke o kojima vode službenu evidenciju i pružaju stručnu i tehničku pomoć potrebnu za njihov rad u skladu sa Ustavom, izbornim i drugim zakonima i propisima.

#### Član 16.

Rad organa za sprovođenje referenduma je javan.

#### Član 17.

(1) Republički referendum sprovode: Republička komisija, gradska, odnosno opštinska izborna komisija i glasački odbori.

(2) Lokalni referendum sprovodi gradska, odnosno opštinska izborna komisija i glasački odbori.

#### Član 18.

Sastav, organizacija, nadležnosti i druga pitanja od značaja za rad Republičke komisije i gradske, odnosno opštinske izborne komisije uređuju se Izbornim zakonom Republike Srpske.

#### Član 19.

(1) Glasački odbor imenuje se za svako glasačko mjesto, najkasnije deset dana prije dana određenog za izjašnjavanje na referendumu.

(2) Glasački odbor čine predsjednik i dva člana.

(3) Predsjedniku i članovima glasačkog odbora imenuju se zamjenici.

(4) Prilikom imenovanja glasačkih odbora, obavezno se vodi računa o srazmjernoj zastupljenosti političkih stranaka u skupštini koja je raspisala referendum.

(5) Predsjednik i članovi glasačkog odbora moraju imati biračko pravo.

#### Član 20.

(1) Glasački odbor rukovodi glasanjem na glasačkom mjestu, obezbjeđuje pravilnost i tajnost glasanja i utvrđuje rezultate glasanja na glasačkom mjestu.

(2) Glasački odbor se stara o održavanju reda na glasačkom mjestu za vrijeme izjašnjavanja na referendumu.

### **III GLASAČKI SPISAK**

#### Član 21.

(1) Glasački spisak je evidencija o građanima koji u skladu sa ovim zakonom imaju pravo izjašnjavanja na referendumu.

(2) Glasački spisak formira se, vodi i koristi za potrebe organizovanja i sprovođenja republičkog i lokalnog referenduma.

(3) Građani imaju pravo uvida u glasački spisak.

#### Član 22.

(1) Glasački spisak je jedinstven, stalan i redovno se ažurira.

(2) U Glasački spisak upisuju se državljani Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine koji:

1) su navršili 18 godina,

2) imaju prijavljeno prebivalište u Republici Srpskoj,

3) će na dan održavanja referenduma navršiti 18 godina i

4) imaju pravo da glasaju na referendumu, a žive u inostranstvu.

(3) Glasački spisak ne sadrži imena državljana Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine koji su pravosnažnom odlukom nadležnog organa lišeni poslovne sposobnosti.

(4) Ako je lice iz stava 3. ovog člana upisano u glasački spisak, brisaće se, a ako se licu pravosnažnom odlukom nadležnog organa vrati poslovna sposobnost, upisaće se u glasački spisak.

(5) Republička komisija pravilnikom propisuje formu i sadržaj glasačkog spiska.

## Član 23.

(1) Glasački spisak sačinjava se i vodi na osnovu podataka iz evidencije o jedinstvenom matičnom broju i evidencije o prebivalištu i boravištu državljana Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine koje vodi Ministarstvo unutrašnjih poslova.

(2) U glasački spisak se upisuju podaci o državljanima Republike Srpske koji imaju prebivalište u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, a koji se preuzimaju putem Ministarstva unutrašnjih poslova

(3) Za tačnost i ažurnost podataka potrebnih za izradu glasačkog spiska odgovoran je organ nadležan za vođenje evidencije o tim podacima.

## Član 24.

(1) Republička komisija vodi glasački spisak i odgovorna je za tačnost, ažurnost i ukupni integritet glasačkog spiska.

(2) Republička komisija prilikom vođenja glasačkog spiska:

1) obavještava nadležne organe o uočenim nedostacima i preuzima odgovarajuće mjere i radnje za otklanjanje nepravilnosti i uspostavljanje tačnosti i ažurnosti glasačkog spiska,

2) vodi posebne evidencije o licima kojima je na osnovu zakona oduzeto pravo da glasaju i

3) zaključuje i potvrđuje konačne izvode iz glasačkog spiska koji se koristi za sprovođenje referenduma.

(3) Republička komisija propisuje rokove i način za zaključivanje i potvrđivanje konačnog glasačkog spiska i za dostavljanje podataka o promjenama u evidenciji građana koji glasaju u inostranstvu.

(4) Republička komisija donosi pravilnik iz stava 2. tačka 3) i stava 3. ovog člana.

## Član 25.

(1) Glasački spisak sadrži sljedeće podatke o građanima koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu:

- 1) prezime,
- 2) ime,
- 3) ime jednog roditelja,
- 4) datum rođenja,
- 5) jedinstveni matični broj,
- 6) pol,
- 7) naziv jedinice lokalne samouprave gdje glasač ima prebivalište,
- 8) mjesto prebivališta,
- 9) ulica prebivališta,
- 10) kućni broj,
- 11) glasačko mjesto,
- 12) datum prijave prebivališta i

13) rubrika „napomena“.

(2) Glasački spisak vodi se i obrađuje u elektronskom obliku.

(3) Glasačkom spisku i njegovim izvodima pristupa se i podaci se obrađuju istom metodologijom i upotrebom istog sistema za obradu podataka na svim mjestima na kojima se vrše poslovi obrade podataka i pribavljaju podaci za potrebe vođenja glasačkog spiska.

(4) Glasački spisak se vodi po jedinstvenoj metodologiji i sistemu, čiji sadržaj i način korišćenja utvrđuju Ministarstvo unutrašnjih poslova, koje dostavlja spisak građana sa podacima o prebivalištu, i Republička komisija.

(5) Prilikom objavljivanja podataka iz glasačkog spiska i stavljanja sadržaja javnosti na uvid vodi se računa o zaštiti ličnih podataka.

## Član 26.

Republička komisija, za potrebe vođenja glasačkog spiska i za izradu izvoda iz glasačkog spiska, podatke o imenu i prezimenu, jedinstvenom matičnom broju, mjestu prebivališta, ulici i kućnom broju, te broju identifikacionog dokumenta građana Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine, preuzima i provjerava iz evidencije o jedinstvenom matičnom broju, evidencije o prebivalištu i boravištu, evidencije o ličnoj karti, evidencije o putnoj ispravi i evidencije o vozačkoj dozvoli, posredstvom Ministarstva unutrašnjih poslova, elektronskim putem.

## Član 27.

(1) Republička komisija, na osnovu podataka sadržanih u glasačkom spisku izrađuje izvod iz glasačkog spiska koji sadrži podatke o svim građanima sa pravom glasa na referendumu i dostavlja ga gradskoj, odnosno opštinskoj izornoj komisiji, najkasnije u roku od deset dana prije dana održavanja referendumu.

(2) Izvod iz glasačkog spiska vodi se prema mjestu prebivališta građana koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu po glasačkim mjestima.

(3) Građanin koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu nalazi se u jednom izvodu iz glasačkog spiska i na jednom glasačkom mjestu.

(4) Građanin koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu upisan je u izvod iz glasačkog spiska u jedinici lokalne samouprave u kojoj ima prijavljeno prebivalište.

## Član 28.

(1) Građanin koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu, a koji promijeni prebivalište 30 dana prije dana održavanja referendumu, naći će se na izvodu iz glasačkog spiska na glasačkom mjestu u jedinici lokalne samouprave u kojoj je imao prebivalište do dana promjene prebivališta.

(2) Organ koji je nadležan za promjenu prebivališta i boravišta građana provjerava tačnost podataka o promjeni prebivališta i boravišta, o čemu se sačinjava službeni izvještaj.

## Član 29.



(1) Svaki građanin koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu ima pravo da izvrši uvid u izvod iz glasačkog spiska i zahtijeva njegove ispravke ako se radi o ispravci njegovih ličnih podataka.

(2) Zahtjev za ispravku podataka u izvodu iz glasačkog spiska podnosi se u pisanoj formi organu koji je nadležan za vođenje službene evidencije o tim podacima, koji odlučuje o zahtjevu i vrši ispravke u službenim evidencijama.

#### Član 30.

Republička komisija donosi uputstvo kojim utvrđuje način i postupak izrade izvoda iz glasačkog spiska za glasače koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta i koji se nalaze u ustanovama za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija ili drugim ustanovama, a imaju pravo da glasaju na referendumu.

#### Član 31.

(1) Građanin koji živi u inostranstvu i koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu i upisan je u glasački spisak dužan je da Republičkoj komisiji podnese prijavu o mjestu izjašnjava na referendumu.

(2) Uz potpisanu prijavu podnosi se dokaz o identitetu podnosioca prijave u skladu sa ovim zakonom i podacima o adresi u inostranstvu, te izjašnjenje o opciji glasanja u inostranstvu.

#### Član 32.

(1) Građanin koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu, a ne nalazi se na zaključenom izvodu iz glasačkog spiska može da glasa na glasačkom mjestu prema njegovom prebivalištu, ako predoči važeći identifikacioni dokument i uvjerenje o mjestu prebivališta.

(2) Republička komisija pravilnikom bliže propisuje način i postupak glasanja građana na referendumu i stava 1. ovog člana.

### **IV IZJAŠNJAVANJE GRAĐANA NA REFERENDUMU**

#### Član 33.

(1) Glasanje se sprovodi na glasačkim mjestima, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Glasanje se sprovodi na mjestima koja su u skladu sa izbornim propisima određena kao biračka mjesta.

#### Član 34.

(1) Glasačka mjesta određuje gradska, odnosno opštinska izborna komisija, najkasnije 15 dana prije dana održavanja referenduma, i Republička komisija za inostranstvo.

(2) Gradska, odnosno opštinska izborna komisija nakon određivanja glasačkih mjesta, obavještava Republičku komisiju o lokaciji glasačkih mjesta na području jedinice lokalne samouprave.

(3) Republička komisija može da promijeni lokaciju glasačkog mjesta ako utvrdi da glasačko mjesto nije pogodno za glasanje.

(4) Svako glasačko mjesto označava se rednim brojem.

(5) Gradska, odnosno opštinska izborna komisija, najkasnije deset dana prije dana održavanja referenduma, objavljuje koja su glasačka mjesta određena za glasanje i gdje glasači mogu da glasaju.

#### Član 35.

(1) Glasačko mjesto određuje se prema broju glasača i može da ima do 1000 glasača, uzimajući u obzir i udaljenost glasača od glasačkog mjesta.

(2) U prostoriji određenoj za glasanje uređuje se poseban prostor u kojem je osigurana tajnost glasanja.

(3) Gradska, odnosno opštinska izborna komisija dužna je da blagovremeno osigura da prostor određen za glasačko mjesto bude pripremljen i otvoren za vrijeme glasanja.

(4) Pod glasačkim mjestom i njegovom okolinom, u smislu ovog zakona, smatra se glasačko mjesto kao i prostor u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi glasačko mjesto.

#### Član 36.

(1) Gradska, odnosno opštinska izborna komisija, u skladu sa uputstvom\_Republičke komisije, a najkasnije 12 časova prije otvaranja glasačkih mjesta na dan održavanja referenduma, dostavlja glasačkom odboru glasački materijal, uključujući odgovarajući broj glasačkih kutija, glasačkih listića izvod iz Glasačkog spiska za određeno glasačko mjesto i obrazac zapisnika o radu glasačkog odbora, o čemu se sačinjava zapisnik koji potpisuju svi članovi glasačkog odbora.

(2) U slučaju da je glasački materijal iz stava 1. ovog člana nepotpun ili da nije u ispravnom stanju, glasački odbor o tome obavještava gradsku, odnosno opštinsku komisiju, koja je dužna, da odmah otkloni sve uočene nedostatke, a najkasnije do otvaranja glasačkog mjesta.

(3) Glasački odbor odgovoran je za bezbjednost glasačkog materijala od trenutka prijema materijala do završetka svih dužnosti nakon zatvaranja glasačkog mjesta i uručenja glasačkog materijala gradskoj, odnosno opštinskoj komisiji u skladu sa odredbama ovog zakona.

#### Član 37.

(1) Republička komisija obezbjeđuje glasačkom odboru dovoljan broj glasačkih listića, uključujući i određen broj dodatnih glasačkih listića u odnosu na broj glasačkih listića koji su prema izvodu iz glasačkog spiska potrebni za to glasačko mjesto.

(2) Republička komisija uputstvom bliže uređuje način zaduživanja glasačkih listića za svako glasačko mjesto i način kontrole glasačkih listića.

(3) Gradska, odnosno opštinska izborna komisija, u skladu sa uputstvom Republičke komisije potvrđuje broj primljenih glasačkih listića, kao i broj glasačkih listića dostavljenih glasačkim odborima.

#### Član 38.

Svi članovi glasačkog odbora ili njihovi zamjenici dužni su da prisustvuju cijelom procesu glasanja, uključujući utvrđivanje rezultata glasanja na glasačkom mjestu.

#### Član 39.

(1) Predsjednik glasačkog odbora, zajedno sa ostalim članovima glasačkog odbora, održava red na glasačkom mjestu i njegovoj okolini.

(2) Ako je red na glasačkom mjestu narušen, predsjednik glasačkog odbora može zatražiti pomoć organa unutrašnjih poslova.

(3) Za vrijeme dok se na glasačkom mjestu nalaze pripadnici organa unutrašnjih poslova glasanje se prekida.

(4) Predsjednik glasačkog odbora, prilikom otvaranja glasačkog mjesta, određuje dužnosti svakom članu glasačkog odbora, koje evidentira u zapisnik o radu glasačkog odbora u dijelu predviđenom za unošenje tih podataka.

(5) Predsjednik glasačkog odbora može sa glasačkog mjesta i iz njegove okoline udaljiti svaku osobu koja narušava red.

(6) Svako udaljavanje sa glasačkog mjesta unosi se u zapisnik o radu glasačkog odbora.

(7) Glasački odbor odlučuje o udaljavanju sa glasačkog mjesta posmatrača akreditovanog u skladu sa zakonom.

(8) Na glasačkom mjestu i u njegovoj okolini nije dozvoljeno nošenje oružja ili opasnih predmeta osim za pripadnike organa unutrašnjih poslova u slučaju iz stava 2. ovog člana.

(9) Na glasačkom mjestu i u njegovoj okolini nije dozvoljeno donošenje i isticanje obilježja i simbola koji imaju političku konotaciju.

#### Član 40.

(1) Tokom glasanja vodi se zapisnik o radu glasačkog odbora.

(2) U zapisnik o radu glasačkog odbora unose se informacije u vezi sa glasanjem, kao i drugi događaji koji se dešavaju na glasačkom mjestu i u njegovoj okolini, od otvaranja glasačkog mjesta do utvrđivanja rezultata referenduma.

(3) Formu i sadržaj zapisnika o radu glasačkog odbora propisuje uputstvom Republička komisija.

(4) U zapisnik se unose sljedeći podaci:

1) spisak i količina glasačkog materijala koja je dostavljena na glasačko mjesto,

2) spisak svih akreditovanih posmatrača na glasačkom mjestu i

3) svi podaci koji se, u skladu sa odredbama ovog zakona, unose u zapisnik o radu glasačkog odbora.

(5) Član glasačkog odbora, glasač ili akreditovani posmatrač ima pravo da u zapisnik o radu glasačkog odbora unese svoje mišljenje ili primjedbe na proces glasanja ili ih predaje u pisanoj formi o čemu predsjednik glasačkog odbora izdaje potvrdu i obavještava gradsku, odnosno opštinsku izbornu komisiju.

(6) Ako lice iz stava 5. ovog člana ne potpiše zapisnik o radu glasačkog odbora njegovo mišljenje ili primjedbe neće se razmatrati, a ako mu se onemogući da unese svoje mišljenje ili primjedbe u zapisnik, može da ih dostavi gradskoj, odnosno opštinskoj izbornoj komisiji.

#### Član 41.

Prije početka glasanja glasački odbor u prisustvu akreditovanih posmatrača će:

- 1) izložiti prazne glasačke kutije i zapečatiti ih,
- 2) prebrojati i upisati u odgovarajuće obrasce ukupan broj glasača za glasačko mjesto na osnovu izvoda i glasačkog spiska i
- 3) prebrojati i upisati u odgovarajuće obrasce ukupan broj svih glasačkih listića koji su primljeni za to glasačko mjesto.

#### Član 42.

- (1) Glasačko mjesto otvoreno je od 7.00 do 19.00 časova.
- (2) Glasanje se zaključuje istekom vremena određenog za glasanje, a građanima koji su se zatekli na glasačkom mjestu u trenutku njegovog zatvaranja omogućiće se da glasaju.
- (3) Ako su glasali svi građani na glasačkom mjestu koji su upisani u evidenciju građana s biračkim pravom, glasanje se može zaključiti i prije isteka vremena određenog za glasanje.

#### Član 43.

- (1) Ako je zbog narušavanja reda, glasanje prekinuto u trajanju do tri časa ili kraće, glasanje će se produžiti za vrijeme koliko je trajao prekid glasanja o čemu odlučuje predsjednik glasačkog odbora.
- (2) Ako je prekid trajao duže od tri časa o dužini vremena za koje se glasanje produžava odlučuje gradska, odnosno opštinska izborna komisija.
- (3) Ako glasačko mjesto nije otvoreno na vrijeme, a kašnjenje je trajalo do tri časa ili kraće, glasanje se može produžiti za vrijeme trajanja kašnjenja o čemu odlučuje predsjednik glasačkog odbora.
- (4) Ako je kašnjenje trajalo duže od tri časa o dužini vremena za koje se glasanje produžava odlučuje gradska, odnosno opštinska komisija izborna komisija.

#### Član 44.

- (1) Članovi glasačkog odbora dužni su da glasaču objasne način glasanja i obezbijede tajnost glasanja.
- (2) Članovi glasačkog odbora ne smiju uticati na odluku glasača.
- (3) Na zahtjev glasača koji je slijep, nepismen ili je fizički nesposoban, predsjednik glasačkog odbora odobrava drugom licu koje izabere glasač da mu pomaže prilikom potpisivanja izvoda iz glasačkog spiska i glasanju.
- (4) Lice koje pomaže prilikom glasanja ne može biti član glasačkog odbora ili akreditovani posmatrač.
- (5) Lice koje pomaže glasaču da glasa upisaće svoje lično ime štampanim slovima na izvod iz glasačkog spiska do imena glasača kojem je pomagalo i potisati se.

(6) Jedno lice može, u smislu st. 4. i 5. ovog člana, pomagati samo jednom glasaču i ne mora biti registrovan glasač.

#### Član 45.

(1) Glasač glasa na glasačkom mjestu za koje je upisan u glasački spisak.

(2) Predsjednik ili član glasačkog odbora utvrđuje identitet glasača na osnovu važeće lične isprave.

(3) Važeća lična isprava sa fotografijom u smislu stava 2. ovog člana je jedan od sljedećih dokumenata:

- 1) lična karta,
- 2) pasoš i
- 3) vozačka dozvola.

(4) Ako je glasač promijenio lično ime dužan je da uz jednu od ličnih isprava iz stava 3. ovog člana da na uvid i akt nadležnog organa o promjeni ličnog imena.

#### Član 46.

(1) Ukoliko građanin pristupi drugom glasačkom mjestu u gradu, odnosno opštini svog prebivališta, tada se upućuje da glasačko pravo izvrši na glasačkom mjestu na kome je upisan u glasački spisak.

(2) Ukoliko građanin pristupi glasačkom mjestu izvan svog prebivališta, omogućiće mu se glasačko pravo i glasaće na nepotvrđenom glasačkom listiću.

#### Član 47.

(1) Član glasačkog odbora dužan je da utvrdi identitet glasača, označi njegovo ime i prezime u izvodu iz glasačkog spiska, na koji će se glasač potpisati, nakon čega član glasačkog odbora izdaje glasački listić.

(2) Potpis glasača na izvodu iz glasačkog spiska mora odgovarati potpisu na ličnoj ispravi iz člana 45. stav 3. ovog zakona koja se predočava članu glasačkog odbora o čemu je član glasačkog odbora dužan da ga upozori.

#### Član 48.

(1) Pitanje o kome se građani referendumom izjašnjavaju mora biti izraženo jasno tako da se na njega može odgovoriti riječju "za" ili "protiv", odnosno "da" ili "ne".

(2) Kad se na referendumu građani izjašnjavaju istovremeno o više pitanja, svako pitanje mora biti posebno formulisano na glasačkom listiću tako da se na svako može odgovoriti riječju "za" ili "protiv", odnosno "da" ili "ne".

#### Član 49.

Glasački listić za izjašnjavanje na referendumu (u daljem tekstu: glasački listić) sadrži:

- 1) naziv organa koji je raspisao referendum,

- 2) datum održavanja referenduma,
- 3) pitanje ili pitanja o kojima građani treba da se izjasne na referendumu,
- 4) riječi "za" i "protiv", odnosno riječi "da" i "ne" jednu pored druge i
- 5) otisak pečata nadležne komisije.

#### Član 50.

(1) Glasačke listiće priprema Republička komisija kada se sprovodi republički referendum, a gradska, odnosno opštinska izborna komisija, kada se sprovodi lokalni referendum.

(2) Komisija iz stava 1. ovog člana, utvrđuje broj glasačkih listića koji mora biti jednak broju građana koji imaju pravo izjašnjavanja na referendumu upisanih u glasački spisak, kao i broj rezervnih glasačkih listića za sprovođenje republičkog, odnosno lokalnog referenduma.

(3) Glasački listići štampaju se na jednom mjestu.

#### Član 51.

(1) Glasački listić štampa se tako da ima dva dijela i to kontrolni kupon, odnosno odrezak glasačkog listića na kojem se nalazi jedinstveni serijski broj i glasački listić.

(2) Jedinstveni serijski broj ne smije biti odštampan na glasačkom listiću.

(3) Kontrolni kupon, odnosno odrezak glasačkog listića i glasački listić odvojeni su perforacijom.

(4) Jedinstveni serijski broj ima sedam cifara, počev od broja 0000001.

(5) Raspon serijskih brojeva na kontrolnom kuponu odgovara broju glasača upisanih u glasački spisak, s tim što se broj glasačkih listića po redoslijedu serijskih brojeva na kontrolnom kuponu određuje za svako glasačko mjesto.

(6) Kontrolni kupon glasačkog listića štampa se po širini najviše do jedne polovine širine glasačkog listića.

#### Član 52.

Glasa se zaokruživanjem na glasačkom listiću jednog od mogućih odgovora.

#### Član 53.

(1) Po završenom glasanju glasački odbor utvrđuje rezultate glasanja na glasačkom mjestu i o tome sastavlja zapisnik.

(2) Nevažeći glasački listić je onaj listić na kome su zaokružene i riječ "za" i riječ "protiv", odnosno i riječ "da" i riječ "ne", nepopunjen listić i listić koji je tako popunjen da se ne može sa sigurnošću utvrditi kako se građanin izjasnio.

(3) Nevažeći glasački listić je i onaj listić koji sadrži oznake koje je glasač dopisao, a na osnovu kojih se može utvrditi njegov identitet ili koji sadrži druge podatke suprotno članu 49. ovog zakona.

(4) U zapisniku o rezultatu glasanja na glasačkom mjestu navode se: datum i mjesto održavanja glasanja, glasačko mjesto, lična imena članova glasačkog odbora, prijedlog koji je stavljen na referendum, broj građana s biračkim pravom na glasačkom mjestu, broj građana

s biračkim pravom koji je glasao, broj neupotrijebljenih glasačkih listića, ukupan broj važećih glasačkih listića, ukupan broj nevažećih glasačkih listića, broj glasova "za" ili "da", odnosno "protiv" ili "ne" kad se glasalo o nekom pitanju, broj glasova za svaki od prijedloga kad se glasalo između više prijedloga, rezultat glasanja, kao i druge činjenice važne za glasanje i rad glasačkog odbora.

(5) Svaki član glasačkog odbora može dati izdvojeno mišljenje i primjedbe na zapisnik. Zapisnik potpisuju svi članovi glasačkog odbora.

(6) Zapisnik i ostale materijale sa glasanja glasački odbor dostavlja nadležnoj komisiji u roku od 12 časova od zatvaranja glasačkog mjesta.

#### Član 54.

(1) Izvještaj o sprovedenom referendumu nadležna komisija dostavlja organu koji je raspisao referendum, u roku od 15 dana od dana završetka glasanja.

(2) Organ koji je raspisao referendum dužan je da na prvoj narednoj sjednici od dana podnošenja izvještaja nadležne komisije konstatuje rezultate referenduma.

(3) Rezultat republičkog referenduma objavljuje se u formi izvještaja u "Službenom glasniku Republike Srpske", najkasnije u roku od 30 dana od dana konstatovanja rezultata referenduma.

(4) Rezultati lokalnog referenduma objavljuju se na način na koji se objavljuje odluka o raspisivanju referenduma, najkasnije u roku od 30 dana od dana konstatovanja rezultata referenduma.

#### Član 55.

Referendumsko pitanje dobilo je podršku građana ako se za njega izjasnila natpolovična većina građana koja je glasala na referendumu.

#### Član 56.

Ako su se građani referendumom prethodno izjasnili o određenom pitanju, nadležni organ će donijeti odgovarajući akt u roku od šest mjeseci od dana održavanja referenduma u skladu sa Ustavom i zakonom.

#### Član 57.

O istom referendumskom pitanju, bez obzira na rezultat izjašnjavanja građana na referendumu, građani se ne mogu ponovo izjašnjavati referendumom u roku kraćem od šest mjeseci od dana održanog referenduma.

## V ZAŠTITA PRAVA GRAĐANA

#### Član 58.

(1) Građanin koji ima pravo izjašnjavanja na referendumu može podnijeti prigovor

nadležnoj komisiji zbog nepravilnosti u sprovođenju referenduma.

(2) Prigovor iz stava 1. ovog člana podnosi se u roku od 24 časa od trenutka kada je odluka donesena, izvršena radnja ili učinjen propust u sprovođenju referenduma.

(3) Prigovor koji se odnosi na rad glasačkog odbora kad se sprovodi republički referendum podnosi se Republičkoj komisiji, a kad se sprovodi lokalni referendum prigovor se podnosi gradskoj, odnosno opštinskoj izbornoj komisiji.

(4) Prigovor koji se odnosi na rad gradske, odnosno opštinske izborne komisije podnosi se Republičkoj komisiji.

(5) Komisija nadležna za odlučivanje po prigovoru zatražiće od neposredno nižeg organa izjašnjenje na navode u prigovoru i glasački materijal na koji se odnosi prigovor.

(6) Komisija iz st. 3. i 4. ovog člana odlučuje o prigovoru u roku od 48 časova od podnošenja prigovora i odluku dostavlja podnosiocu prigovora.

#### Član 59.

(1) Ako je nepravilnost učinjena na jednom ili više glasačkih mjesta bitno uticala na rezultate glasanja, nadležna komisija poništiće izjašnjavanje na tim glasačkim mjestima i odrediti datum ponovnog izjašnjavanja najkasnije u roku od sedam dana od dana poništavanja izjašnjavanja.

(2) O poništavanju glasanja gradska, odnosno opštinska izborna komisija obavještava Republičku komisiju kad se sprovodi republički referendum.

(3) Ako je do nepravilnosti u sprovođenju republičkog referenduma došlo postupkom gradske, odnosno opštinske izborne komisije, Republička komisija poništiće nepravilno sprovedene radnje i odrediti da se one ponove.

#### Član 60.

(1) Protiv rješenja komisije iz člana 58. ovog zakona, kao i u slučaju kad nadležna komisija nije odlučila po prigovoru u propisanom roku, podnosilac prigovora može podnijeti žalbu Vrhovnom sudu Republike Srpske (u daljem tekstu: Vrhovni sud), u roku od 48 časova od prijema rješenja komisije, odnosno od isteka roka propisnog za odlučivanje komisije po prigovoru.

(2) Vrhovni sud rješava po žalbi iz stava 1. ovog člana u roku od 48 časova od prijema žalbe.

(3) Odluka Vrhovnog suda po žalbi konačna je.

## **VI OSTVARIVANJE GRAĐANSKE INICIJATIVE**

#### Član 61.

(1) Građani radi ostvarivanja građanske inicijative obrazuju inicijativni odbor od najmanje tri člana koji imaju biračko pravo.

(2) Inicijativni odbor može obrazovati posebne odbore za prikupljanje potpisa na pojedinim mjestima.



## Član 62.

(1) Ako se građanskom inicijativom traži promjena Ustava, zakona, drugih propisa i opštih akata iz nadležnosti Narodne skupštine, lista potpisnika inicijative mora da sadrži najmanje 3.000 potpisa građana.

(2) Ako se građanskom inicijativom traži promjena propisa i opštih akata iz nadležnosti skupštine grada, odnosno opštine lista potpisnika inicijative mora da sadrži potreban broj potpisa građana upisanih u birački spisak grada, odnosno opštine, utvrđen statutom u skladu sa propisima lokalne samouprave.

## Član 63.

(1) Prijedlog za promjenu ili donošenje odgovarajućeg akta, odnosno drugi prijedlog obuhvaćen građanskom inicijativom, mora biti sačinjen tako da se iz njega jasno vide pravci promjena, odnosno rješenja o kojima nadležni organ treba da se izjasni.

(2) Prijedlog iz stava 1. ovog člana potpisuju članovi inicijativnog odbora.

(3) Prijedlog za promjenu ili donošenje odgovarajućeg akta mora biti sačinjen u skladu sa poslovníkom organa nadležnog za donošenje akta.

## Član 64.

(1) Inicijativni odbor dostavlja prijedlog organu nadležnom za donošenje akta, odnosno za rješavanje o pitanju na koji se prijedlog odnosi radi obavještenja da se za taj prijedlog prikupljaju potpisi.

(2) Nadležni organ potvrđuje prijem prijedloga za koji se prikupljaju potpisi na prvoj stranici teksta prijedloga i ovjerava svaku stranicu teksta prijedloga u onolikom broju kopija koliko podnese inicijativni odbor.

(3) Nadležni organ zadržava jednu kopiju prijedloga za koji se prikupljaju potpisi.

(4) Od podnošenja prijedloga za koji se prikupljaju potpisi prijedlog se ne može mijenjati ni dopunjavati.

## Član 65.

(1) Inicijativni odbor prijavljuje prikupljanje potpisa Ministarstvu unutrašnjih poslova - organizacionoj jedinici u gradu, odnosno opštini na čijoj će se teritoriji prikupljati potpisi.

(2) Prijava iz stava 1. ovog člana podnosi se najkasnije tri dana prije početka prikupljanja potpisa.

(3) U prijavi se navode: naziv organa kome je podniet prijedlog za koji se prikupljaju potpisi i prijemni broj pod kojim je taj prijedlog zaveden, mjesto, vrijeme i način prikupljanja potpisa, lični podaci lica koja će prikupljati potpise i mjere koje će inicijativni odbor preduzeti radi sprečavanja eventualnih zloupotreba u vezi s prikupljanjem potpisa.

(4) Prijavu potpisuju članovi inicijativnog odbora, odnosno članovi odbora koji će prikupljati potpise.

## Član 66.

Lista potpisnika građanske inicijative sadrži:

- 1) naznačenje prijedloga za koji se prikupljaju potpisi s prijemnim brojem nadležnog organa,
- 2) podatke o potpisnicima inicijative, koji se upisuju u sljedeće rubrike: redni broj potpisnika građanske inicijative, lično ime potpisnika inicijative (koje se ispisuje čitkim štampanim slovima i potvrđuje njegovim svojeručnim potpisom), adresa potpisnika inicijative, jedinstveni matični broj potpisnika inicijative, registarski broj lične karte potpisnika inicijative,
- 3) datum i mjesto prikupljanja potpisa,
- 4) izjavu inicijativnog odbora, odnosno odbora koji je prikupljao potpise da svi potpisnici na listi imaju pravo učestvovanja u građanskoj inicijativi u skladu s zakonom i da su se samo jednom potpisali na listi, kao i napomenu o eventualnom povlačenju potpisa građanina i
- 5) potpise članova inicijativnog odbora, odnosno odbora koji je prikupljao potpise.

#### Član 67.

(1) Prikupljanje potpisa građana koji učestvuju u građanskoj inicijativi traje najduže sedam dana, računajući od dana koji je u prijavi Ministarstvu unutrašnjih poslova označen kao početni dan prikupljanja potpisa.

(2) Građanin se može samo jednom potpisati na listi potpisnika građanske inicijative.

(3) Građanin može svoj potpis povući do isteka posljednjeg dana određenog za prikupljanje potpisa.

(4) Potpis se povlači u pismenoj formi, a odbor za prikupljanje potpisa konstatuje to u listi potpisnika građanske inicijative.

#### Član 68.

Na mjestu gdje se prikupljaju potpisi tekst prijedloga za koji se prikupljaju potpisi, ovjeren od nadležnog organa i označen njegovim prijemnim brojem, mora biti istaknut tako da bude dostupan građanima.

#### Član 69.

Građanin ima pravo da nadležnom organu ukaže na propuste i nedostatke u postupku prikupljanja potpisa za prijedlog obuhvaćen građanskom inicijativom.

#### Član 70.

(1) Inicijativni odbor dostavlja listu potpisnika građanske inicijative nadležnom organu.

(2) Nadležni organ provjerava da li je lista potpisnika građanske inicijative sačinjena u skladu s odredbama člana 66. ovog zakona i da li je prikupljen potreban broj potpisa, pri čemu razmatra i eventualne primjedbe građana na postupak prikupljanja potpisa.

(3) Ako građanin, odnosno inicijativni odbor smatra da je nadležni organ nepravilno postupio prilikom obavljanja radnji iz stava 2. ovog člana, može podnijeti žalbu Vrhovnom sudu u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja nadležnog organa.

(4) Vrhovni sud rješava po žalbi iz stava 3. ovog člana u roku od 30 dana od prijema žalbe.

(5) Odluka Vrhovnog suda po žalbi konačna je.

#### Član 71.

Kad je lista potpisnika građanske inicijative sačinjena u skladu sa članom 66. ovog zakona, a prikupljen je potreban broj potpisa, nadležni organ dužan je da o prijedlogu za koji su prikupljeni potpisi odluči na način i po postupku utvrđenom Ustavom i zakonom, odnosno odgovarajućim statutom ili poslovnikom.

#### Član 72.

(1) Kad nadležni organ ne prihvati prijedlog iz člana 63. ovog zakona, dužan je da o tome obavijesti inicijativni odbor.

(2) Ako inicijativni odbor smatra da nadležni organ nije pravilno postupio u slučaju iz stava 1. ovog člana, može podnijeti žalbu Vrhovnom sudu u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja nadležnog organa.

(3) Vrhovni sud rješava po žalbi iz stava 2. ovog člana u roku od 30 dana od prijema žalbe.

(4) Odluka Vrhovnog suda po žalbi konačna je.

### VII KAZNE NE ODREDBE

#### Član 73.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 1.500,00 KM kazniće se za prekršaj član organa za sprovođenje referenduma, odnosno zaposlen u organima i institucijama ako:

- 1) ne ažurira podatke potrebne za izradu glasačkog spiska (član 23. stav 3.),
- 2) građaninu onemogući da zahtijeva ispravku ličnih podataka u izvodu iz glasačkog spiska (član 29. stav 1.),
- 3) ne obavijesti Republičku komisiju o lokaciji glasačkih mjesta na području jedinice lokalne samouprave (član 34. stav 2.) i ako u roku iz člana 34. stav 5. ne objavi koja su glasačka mjesta određena za glasanje i gdje glasači mogu da glasaju,
- 4) u prostoriji određenoj za glasanje ne uredi poseban prostor u kojem je osigurana tajnost glasanja (član 35. stav 2.),
- 5) blagovremeno ne osigura da prostor određen za glasačko mjesto bude pripremljen i otvoren za vrijeme glasanja. (član 35. stav 3.),
- 6) ne otkloni nedostatke u glasačkom materijalu u roku iz člana 36. stav 2. i ne obezbijedi glasački materijal u periodu propisanom u članu 36. stav 3. ovog zakona,

- 7) svi članovi glasačkog odbora ili njihovi zamjenici ne prisustvuju cijelom procesu glasanja uključujući utvrđivanje rezultate glasanja na glasačkom mjestu (član 38.),
- 8) se ne održi red na glasačkom mjestu i njegovoj okolini ( član 39. stav 1.),
- 9) zapisnik o radu glasačkog odbora ne sadrži podatke propisane članom 40. st. 2. i 4. ovog zakona,
- 10) zapisnik o rezultatu glasanja ne sadrži podatke iz člana 53. stav 4,
- 11) se zapisnik i ostali materijali sa glasanja ne dostave nadležnoj komisiji u roku od 12 sati od zatvaranja glasačkog mjesta ( član 53. stav 6.) i
- 12) o poništavanju glasanja ne obavijesti Republičku komisiju (član 59. stav 2.).

(2) Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 3.000,00 KM kazniće se za prekršaj član organa za sprovođenje referendumu, odnosno zaposlen u organima i institucijama ako:

- 1) onemogući građanina da glasa lično u jedinici lokalne samouprave u kojoj ima prebivalište (član 6. stav 1.), odnosno na mjestima koje Republička komisija odredi u inostranstvu. ( član 6. stav 2.) ,
- 2) onemogući građaninu uvid u glasački spisak (član 21. stav 3.),
- 3) ne obezbijedi glasački spisak sa podacima propisanim u članu 25. ovog zakona,
- 4) ne omogući građaninu uvid u izvod iz glasačkog spiska (član 29. stav 1.),
- 5) ne sprovede glasanje na glasačkim mjestima shodno članu 33. ovog zakona,
- 6) ne odredi glasačka mjesta na području grada, odnosno opštine u roku iz člana 34. stav 1. ovog zakona,
- 7) ne dostavi glasačkom odboru u roku iz člana 36. stav 1. glasački materijal uključujući odgovarajući broj glasačkih kutija, glasačkih listića i izvod iz glasačkog spiska za određeno glasačko mjesto, kao i obrazac zapisnika o radu glasačkog odbora,
- 8) prilikom otvaranja glasačkog mjesta ne odredi dužnosti svakom članu glasačkog odbora (član 39. stav 4.),
- 9) na glasačkom mjestu i u njegovoj okolini nosi oružje ili opasne predmete (član 39. stav 8.), odnosno na glasačkom mjestu i u njegovoj okolini donese i istakne obilježja i simbole koji imaju političku konotaciju. (član 39. stav 9.),
- 10) se tokom glasanja ne vodi zapisnik o radu glasačkog odbora ( član 40. stav 1.),
- 11) se glasanje ne zaključi istekom vremena određenog za glasanje, a građanima koji su se zatekli na glasačkom mjestu u trenutku njegovog zatvaranja ne omogući da glasaju ( član 42. stav 2. ),
- 12) ne objasni glasaču način glasanja i ne obezbijedi tajnost glasanja ( član 44. stav 1.) utiče na odluku glasača (član 44. stav 2.) ili pomaže licu na glasanju, na način koji je suprotan članu 44. st. 3., 5. i 6. ovog zakona,
- 13) ne utvrdi identitet glasača na osnovu važeće lične isprave iz člana 45. st. 2. i 3. ovog zakona,
- 14) ne omogući glasačko pravo građaninu koji je pristupio glasačkom mjestu izvan svog prebivališta (član 46. stav 2.),
- 15) ne označi ime i prezime glasača u izvodu iz glasačkog spiska, na koji će se glasač potpisati nakon čega član glasačkog odbora izdaje glasački listić ( član 47. stav 1.) i ne utvrdi da li potpis glasača na izvodu iz glasačkog spiska odgovara potpisu na ličnoj ispravi iz člana 45. stav 3. ovog zakona ( član 47. stav 2.),
- 16) ne utvrdi broj glasačkih listića na način propisan članom 50. stav 2,
- 17) se glasački listić ne odštampa, odnosno njegov izgled nije u skladu sa članom 51.

- ovog zakona,
- 18) po završenom glasanju ne utvrdi rezultate glasanja na glasačkom mjestu i o tome ne sastavi zapisnik (član 53. stav 1.),
  - 19) se izvještaj o sprovedenom referendumu ne dostavi organu koji je raspisao referendum, u roku od 15 dana od dana završetka glasanja (54. stav 1.) i
  - 20) se ne poništi izjašnjavanje na glasačkim mjestima u slučaju nepravilnosti koja je bitno uticala na rezultate glasanja i ne odrediti datum ponovnog izjašnjavanja najkasnije u roku od sedam dana od dana poništavanja izjašnjavanja (član 59. stav 1.).

## VIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

### Član 74.

Nadzor nad primjenom ovog zakona vrši Republička komisija.

### Član 75.

- (1) Republička komisija će u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona donijeti:
  - 1) pravilnik o postupku i rokovima prijavljivanja za glasanje u inostranstvu, imenovanju glasačkih odbora, utvrđivanju broja i rasporedu glasačkih mjesta i sprovođenju glasanja u inostranstvu iz člana 6. stav 3. ovog zakona,
  - 2) pravilnik o postupku glasanja građana koji zbog starosti, bolesti, invalidnosti, boravka u ustanovama za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija i drugim ustanovama ne mogu glasati na redovnom glasačkom mjestu iz člana 6. stav 4. ovog zakona,
  - 3) uputstvo kojim se uređuju pravila ponašanja sredstava javnog informisanja i zainteresovanih subjekata u kampanji za sprovođenje referenduma iz člana 9. stav 7. ovog zakona,
  - 4) pravilnik o formi i sadržaju glasačkog spiska iz člana 22. stav 5. ovog zakona,
  - 5) pravilnik o rokovima i načinu zaključivanja i potvrđivanja konačnog glasačkog spiska iz člana 24. stav 2. ovog zakona,
  - 6) pravilnik o rokovima za dostavljanje podataka o promjenama u evidenciji građana koji glasaju u inostranstvu iz člana 24. stav 3. ovog zakona,
  - 7) uputstvo o načinu i postupku izrade izvoda iz glasačkog spiska za glasače koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta i koji se nalaze u ustanovama za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija ili drugim ustanovama iz člana 30. ovog zakona,
  - 8) pravilnik o načinu i postupku glasanja građana koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz glasačkog spiska iz člana 32. stav 2. ovog zakona,
  - 9) uputstvo o načinu zaduživanja glasačkih listića i načinu kontrole glasačkih listića i potvrdi broja primljenih glasačkih listića iz člana 37. stav 2. ovog zakona i
  - 10) uputstvo o formi i sadržaju zapisnika o radu glasačkog odbora iz člana 40. stav 3. ovog zakona.

(2) Do donošenja podzakonskih akata iz stava 1. ovog člana shodno se primjenjuju podzakonski akti doneseni na osnovu izbornih propisa ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

#### Član 76.

Za rješavanje drugih pitanja u vezi sa sprovođenjem referenduma, koja nisu uređena ovim zakonom shodno se primjenjuju izborni propisi.

#### Član 77.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 42/10 i 46/10).

#### Član 78.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srpske".

Broj:  
Datum:

PREDSJEDNIK  
NARODNE SKUPŠTINE

Dr Nenad Stevandić

## **OBRAZLOŽENJE NACRTA ZAKONA O REFERENDUMU I GRAĐANSKOJ INICIJATIVI**

### **I USTAVNI OSNOV**

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u Amandmanu XXXII na član 68. tačka 5. Ustava Republike Srpske, kojom je propisano da Republika uređuje i obezbjeđuje, ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda i članu 77. Ustava kojim je propisano da Narodna skupština Republike Srpske može odlučiti da o pojedinim pitanjima iz svoje nadležnosti odluku donese nakon prethodnog izjašnjavanja građana na referendumu.

Takođe, članom 32. Ustava propisano je da građani imaju pravo da javno iznose mišljenje o radu državnih i drugih organa u organizacija, da im podnose predstavke, peticije i prijedloge i da na njih dobiju odgovor.

### **II USKLAĐENOST SA USTAVOM, PRAVNIM SISTEMOM I PRAVILIMA NORMATIVNOPRAVNE TEHNIKE**

### **III USKLAĐENOST SA PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE**

Prema Mišljenju Ministarstva za evropske integracije i međunarodnu saradnju broj:

### **IV RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA**

Zakon o referendumu i građanskoj inicijativi ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 42/10 i 46/10) donesen je 2010. godine. Imajući u vidu protek vremena od donošenja Zakona do danas i iskustva u sprovođenju ovog zakona zauzeto je stanovište da je neophodno pristupiti izradi nacrtu novog zakona o referendumu i građanskoj inicijativi, kojim bi se na potpuniji i cjelishodniji način regulisalo sprovođenje referenduma u Republici Srpskoj.

Dakle, pitanje referenduma, kao ustavne materije koja je od posebnog značaja za Republiku Srpsku i njene građane, zahtijeva novi pravni okvir koji će ponuditi rješenja koja će dovesti do efikasnijeg i ekonomičnijeg sprovođenja referenduma u Republici Srpskoj. Tako su ovim nacrtom zakona predviđeni drugi organi za sprovođenje referenduma u odnosu na važeći Zakon. Referendum sprovode Republička izborna komisija i gradske, odnosno opštinske izborne komisije iz razloga što ove komisije imaju mandate i iskusto u postupku izjašnjavanja građana kroz sprovođenje opštih i lokalnih izbora. Isto tako, regulisanjem da postupak referenduma sprovode navedene komisije izbjeći će se troškovi rada komisija prilikom sprovođenja referenduma, utvrđenih važećim zakonom. Takođe, novina ovog zakona je glasački spisak, koji se formira, vodi i koristi za potrebe organizacije i sprovođenja republičkog i lokalnog referenduma. Pored toga, postupak izjašnjavanja građana na referendumu je detaljno propisan, čime će se otkloniti manjkavosti u postupku, uočene u sprovođenju zakona. Na kraju, Nacrtom zakona propisane su i kaznene odredbe koje važeći zakon ne sadrži, a koje će doprinijeti prevenciji izvršenja prekršaja prilikom sprovođenja referenduma.

## **V OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA**

Glavom I koja obuhvata čl. 1. do 10. ovog nacrta definiše se predmet zakona, odnosno reguliše se, da se republički referendum raspisuje radi prethodnog izjašnjavanja građana u skladu sa ustavom i lokalni referendum koji se raspisuje radi prethodnog izjašnjavanja građana o pitanjima iz nadležnosti skupštine grada, odnosno opštine utvrđenih zakonom i statutom grada, odnosno opštine, definiše se građanska inicijativa kao jedan od oblika učešća građana u procesu donošenja odluka, ko ima pravo izjašnjavanja na referendumu, odnosno učestvovanja u građanskoj inicijativi.

Utvrđuje se način izjašnjavanja građana na referendumu, odnosno učestvovanja u građanskoj inicijativi, način obezbjeđenja sredstava za sprovođenje referenduma, tj. da se sredstva za sprovođenje referenduma obezbjeđuju u budžetu Republike Srpske, odnosno grada ili opštine, u zavisnosti od toga da li se sprovodi referendum za teritoriju Republike Srpske ili jedinice lokalne samouprave, propisuje se javnost postupka sprovođenja referenduma koja podrazumijeva pravo svakog građanina da pod jednakim uslovima bude informisan o svim fazama postupka i referendumskom pitanju, pravo na zaštitu prava građana u postupku sprovođenja referenduma i ostvarivanja građanske inicijative.

Glavom II koja obuhvata čl. 11. do 20. ovog nacrta uređeno je raspisivanje referenduma i propisana nadležnost organa za raspisivanje republičkog, odnosno lokalnog referenduma i krug ovlašćenih predlagača za raspisivanje republičkog, odnosno lokalnog referenduma, kao i rok u kome se referendum treba sprovesti. Takođe je propisan sadržaj odluke o raspisivanju referenduma, kao i način njenog objavljivanja. Određeni su organi za sprovođenje republičkog, odnosno lokalnog referenduma, kao i javnost njihovog rada. Pored toga regulisano je da Republička izborna komisija zaključuje sporazum sa nadležnim organima vlasti Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine o sprovođenju referenduma za građane Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine koji imaju državljanstvo Republike Srpske, kao i postupanje ukoliko se sporazum ne zaključi.

Glavom III koja obuhvata čl. 21. do 32. ovog nacrta propisan je glasački spisak koji se formira, vodi i koristi za potrebe organizacije i sprovođenja republičkog i lokalnog referenduma. Propisan je sadržaj glasačkog spiska, organ koji ga uspostavlja i vodi, te da se



glasački spisak vodi u elektronskom obliku i po službenoj dužnosti. Takođe, ova glava Nacrta propisuje nadležnosti Republičke izborne komisije prilikom vođenja glasačkog spiska.

Glavom IV koja obuhvata čl. 33. do 57. regulisan je postupak izjašnjavanja građana na referendumu, da se glasanje sprovodi na mjestima koja su u skladu sa izbornim propisima određena kao biračka mjesta, propisuje se vrijeme glasanja na glasačkom mjestu, sadržaj referendumskog pitanja, te sadržaj odgovora kojim se građani izjašnjavaju o referendumskom pitanju. Propisuje se način štampanja glasačkog listića i njegov izgled, način glasanja na referendumu, obaveza glasačkog odbora da utvrdi rezultate glasanja na glasačkom mjestu, kao i sadržaj zapisnika koji ovaj odbor sastavlja. Takođe, utvrđuju se rokovi za dostavljanje izvještaja organa koji je raspisao referendum, kao i rokovi i način objavljivanja rezultata referenduma. Utvrđuje se obaveza nadležnog organa da donese odgovarajući akt u roku od šest mjeseci od dana održavanja referenduma. Takođe je, utvrđen rok od šest mjeseci u kome se o istom pitanju ne može ponovo izjašnjavati na referendumu.

Glavom V koja obuhvata čl. 58. do 60. ovog nacrta propisan je postupak zaštite prava građana u postupku sprovođenja referenduma, organi koji odlučuju u tom postupku, kao i rokovi u kojima građani mogu tražiti zaštitu prava, odnosno rokovi za postupanje nadležnih organa.

Glavom VI koja obuhvata čl. 61. do 72. ovog nacrta propisuje se postupak ostvarivanja građanske inicijative, kao i način obrazovanja inicijativnog odbora građana, potreban broj potpisnika inicijative koji mora sadržavati lista potpisnika, te sadržaj prijedloga akta koji je obuhvaćen građanskom inicijativom. Propisana je i obaveza inicijativnog odbora da prijavi prikupljanje potpisa radi ostvarivanja građanske inicijative Ministarstvu unutrašnjih poslova, kao i sadržaj prijave. Utvrđeni su i obavezni elementi liste potpisnika građanske inicijative, rok za prikupljanje potpisa građana, kao i način povlačenja potpisa. Predviđa se obavezno isticanje teksta prijedloga na način da bude dostupan građanima.

Glavom VII koja obuhvata član 73. utvrđene su kaznene odredbe, odnosno novčane kazne za prekršaje koje izvrše članovi organa za sprovođenje referenduma, odnosno zaposleni u organima i institucijama Republike Srpske.

Glava VIII koja obuhvata čl. 74. do 78. ovog nacrta, reguliše prelazne i završne odredbe kojima se propisuje obaveza Republičke komisije za donošenje podzakonskih akata za sprovođenje ovog zakona, primjena odredaba propisa o izborima o pitanjima koja nisu uređena ovim zakonom, prestanak važenja Zakona o referendumu, te stupanje na snagu zakona.

## **VI PROCJENA UTICAJA ZAKONA, DRUGIH PROPISA I OPŠTIH AKATA NA UVOĐENJENOVIH, IZMJENU ILI UKIDANJE POSTOJEĆIH FORMALNOSTI KOJE OPTEREĆUJU PRIVREDNO POSLOVANJE**

## **VII UČEŠĆE JAVNOSTI I KONSULTACIJE U IZRADI ZAKONA**

U skladu sa članom 36. stav 1. tačka 9) Poslovnika o radu Vlade Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 123/18) i Smjernicama za konsultacije u izradi propisa i drugih opštih akata („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 86/22), obrađivač je utvrdio da je Nacrt zakona o referendumu i građanskoj inicijativi od interesa za javnost, te su

sprovedene konsultacije sa javnošću. Nacrt zakona je objavljen na internet stranici [www.vladars.rs](http://www.vladars.rs) , a na koji u ostavljenom roku nije bilo primjedaba ni sugestija.

#### **VIII FINANSIJSKA SREDSTVA I EKONOMSKA OPRAVDANOST DONOŠENJA ZAKONA**

Za sprovođenje ovog zakona su potrebna finansijska sredstva iz budžeta Republike Srpske, u dijelu koji se odnosi na formiranje glasačkog spiska.